

УДК 159.9

doi: 10.20998/2078-7782.2018.4.09

Андрій Черкашин

кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Харків, Україна
ORCID: 0000-0003-4929-6706
E-mail: cherkashin68@ukr.net

Дар'я Головка

магістрант кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Харків, Україна
ORCID: 0000-0001-6073-141X
E-mail: daria.se.golovko@gmail.com

**ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ДЕФІНІЦІЇ «ЛЮБОВ» У
ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ**

***Анотація:** В статті вказується, що любов була і залишається основною рушійною силою розвитку особистості та сім'ї. При розумінні любові необхідно закладати правильний сенс в її розуміння. В наукових дослідженнях любов розуміється як форма взаємин між людьми, яка потребує інтимності та близькості. Наголошується, що найбільш сенситивним періодом становлення позитивного ставлення особистості до кохання є юнацький вік. Вказується, що спостерігається така тенденція, що любов в уявленні людей є рідкісним явищем, адже люди помилково сприймають псевдолюбов за справжню. Зазначається, що любов - це обдуманий вибір, який повинен спонукати людину до створення гармонійних відносин з іншими.*

***Ключові слова:** любов; сприйняття; юнацький вік; гендерні особливості; особистість.*

Andrew Cherkashin

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Professor of
The Department of Pedagogy and Psychology of Management of
Social Systems, National Technical University
"Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, Ukraine
E-mail: cherkashin68@ukr.net

Daria Golovko

Masters of the Department of Pedagogy and Psychology of Management of Social Systems
them acad. IA Zyazyun, National Technical University
"Kharkov Polytechnic Institute"; Kharkiv, Ukraine
E-mail: daria.se.golovko@gmail.com

© Андрій Черкашин, Дар'я Головка, 2018

GENDER FEATURES OF APPROVAL OF "LOVE" DEFENSE IN JUNIOR BIRTH

Abstract: *The article states that love was and remains the main driving force behind the development of personality and family. In the understanding of love it is necessary to lay the right meaning in its understanding. In scientific research, love is understood as the form of relationship between people who needs intimacy and intimacy. It is noted that the most sensible period of formation of a positive attitude of the person to love is the youth age. It is indicated that there is such a tendency that love in the presentation of people is a rare phenomenon, because people mistakenly perceive pseudo-love for the true. It is noted that love is a deliberate choice that should encourage a person to create harmonious relationships with others.*

Key words: *love; perception; youthful age; gender peculiarities; personality.*

Андрей Черкашин, Дарья Головко

ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВОСПРИЯТИЯ ДЕФИНИЦИИ «ЛЮБОВЬ» В ЮНОШЕСКОМ ВОЗРАСТЕ

Аннотация: *В статье указывается, что любовь была и остается основной движущей силой развития личности и семьи. При понимании любви необходимо закладывать правильный смысл в ее понимание. В научных исследованиях любовь понимается как форма взаимоотношений между людьми, которая требует интимности и близости. Отмечается, что наиболее чувствительным периодом становления позитивного отношения личности к любви является юношеский возраст. Указывается, что наблюдается такая тенденция, что любовь в представлении людей является редким явлением, ведь люди ошибочно воспринимают псевдолюбовь за настоящую. Отмечается, что любовь - это обдуманый выбор, который должен побудить человека к созданию гармоничных отношений с другими.*

Ключевые слова: *любовь; восприятия; юношеский возраст; гендерные особенности; личность.*

Andrew Cherkashin, Daria Golovko

An extended abstract of the paper on the subject:

“Gender features of approval of "Love" defense in junior birth”

The article shows that love has been and is the main development force of personality and family. While understanding love one should approach its understanding from a correct point of view. Love should never be taken for idealization, infatuation, passion, love addiction, pressure of society and stereotypes. The paper states the Christian teaching considers love as sacrificial and unconditional. Scientific works understand love as a form of relationship between people which requires intimacy and closeness. A person incapable of psychological closeness depends on love, they can never satisfy their

need in it. Love is an art one requires knowledge and skills to master. Love is the choice of a psychologically sound person. However, we observe a trend when love turns into a rare phenomenon because people erroneously take pseudolove for the real one. It can be explained that it is principally caused (thus, getting married is also caused) by looking for a getaway from loneliness. Most people think love is a feeling “given by nature” one is not required to work upon.

Lots of people do not pay enough attention to the skill of manifesting love to their husband, wife, child. Correspondingly, peo-

ple have been making the same mistakes from one generation to another. One should understand love is a deliberate choice and making this choice for love one should work over the harmonious relationships in their family. The most sensitive period for the positive relation of a personality to love is the age of young males/females. According to our research, young females think that to love is to give yourself up completely, trust, mutual understanding and taking care of one another.

Young males think that to love is to be faithful forever, to want seeing the same person every day. Young males think that in marital life, mutual understanding, trust, love and respect are of utmost importance, as for the girls, they think it is mutual understanding, trust, love and support. Young males and females emphasize that both the partners (husband and wife) are personally responsible for their family. Most young males and females think husband and wife should love one another. Both think that love is a very important foundation to build a family.

Young males and females understand that romance is of importance in family life. However, they think it is possible at the early stage of a relationship only. Love is a feeling

that is formed and maintained with the internal collaboration of the married couple. The early stage of developing a family relationship is characterized with idealization and a feeling of infatuation which is getting stronger a need to provide to this level of collaboration emerges. Young males think marital life is far, unknown, interesting, complicated, dull; girls, however, see it interesting, complicated, cute, nice, common.

On the whole, most young males and females are positive and ready to try the relationship mentioned above. Some respondents take it for a burden. They see it complicated, dull, hell, torture, encumbering, monotonous.

The paper show that the main mistake in a family relationship is a thought that a real love is a lucky chance, that it should emerge and sustain by itself. A mature person should know how to give and to get love. The feeling of love should constantly be formed and made stronger. From this point of view, understanding the difference between idealization, infatuation, passion, love addiction, pressure of society and love is of great importance.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Протягом всієї історії існування людства дефініція «любов» визначалась важливим аспектом його буття. Гармонійний розвиток особистості неможливий без опанування нею сенсом власного життя, де любов поєднує різнобічні аспекти сприйняття людиною навколишнього світу. Опанування сенсом любові, дозволяє людям стати щасливими та опанувати нові сенси людської життєдіяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. У своїх працях дефініцію «любов» досліджували наступні вітчизняні та закордонні вчені: Осипов О., В. Франкл, Е. Фромм, Р. Стернберг, Ільїн Є.П.,

Некрасов О.О., Волков Є.Н., Еріх Б., Грей Д., Чапман Г., К. Хорні.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. У проведених дослідженнях автори приділили велику увагу різноманітним аспектам уявлень про «любов». Але в дослідженнях науковців недостатньо висвітлені уявлення сучасної молоді щодо їхніх гендерних ролей у майбутньому подружжі. Відповідно, нами і були проведені дослідження гендерних особливостей уявлень про «любов» у юнацькому віці.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає а аналізі сприйняття дефініції «любов» у юнацькому віці, що передбачало визначення ставлення юнаків та дівчат до дефініції «любов»; а також її сприйняття ними.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Світські та релігійні мислителі з давніх-давен вважали, що любов грає головну роль в житті людей. Винятковий статус любові міститься у висловлюванні «Любов керує світом». Є.П. Ільїн висловлює свій погляд на любов з точки зору міфології: «Ерос - це любов, якій підвладним є дати життя. Коли світу не існувало, був хаос, явився Ерос, - з'явилася сила, здатна все впорядкувати й об'єднати, всьому надати форму» [3, с.4].

У Християнському вченні любов розуміється як жертвна і безумовна. У першому посланні до Коринфян святого апостола Павла дається розгорнута характеристика поняття любові. Він зазначає: «Любов довго терпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не звеличується, не надимається, не бешкетує, не шукає свого, не рветься до гніву, не задумує зла, не тішиться коли хтось чинить кривду, радіє правдою, все зносить, в усе вірить, усього надіється, все перетерпить. Любов ніколи не переминає. Пророцтва зникнуть, мови замовкнуть, знання зникнуть» [1]. Погляд на любов як діяльну категорією ми зустрічаємо у працях Авви Дорофея. Він наголошує: «Не шукай любові від ближнього. Той, хто шукає любові, якщо не побачить її, бентежиться. Краще ти покажи любов до ближнього. Зроби це, і сам заспокоїшся, і приведеш ближнього до любові» [2].

І. С. Кон визначає любов як форму взаємин між людьми, яка потребує інтимності та близькості. Людина, яка не здатна до психологічної близькості залежна від любові, вона ніколи не зможе задовольнити потребу у ній [4].

С. Ю. Головін вказує, що любов – це мистецтво, для оволодіння яким необхідні знання та уміння [5].

Е. Фром у книзі «Мистецтво любити» розглядає дефініцію «любов», як ознаку зрілої особистості, що спонукає до

творчого розвитку та сприяє формуванню власних сенсів життєдіяльності [6].

Г. Чапман зауважує про наявність думки у людей, що любов – «дане природою» почуття, над яким не потрібно працювати. Автор вказує, що велика кількість людей не приділяє достатньо уваги вміню виявляти любов до свого чоловіка, дружини, дитини. Науковець вважає, що любов – це обдуманий вибір особистості на користь любові, який спонукає до праці над гармонійними відносинами в своїй родині [7].

А. Некрасов у книзі «Пути материнської любові» зазначає, що любов, в першу чергу, починається з любові до себе, потім – до свого чоловіка (дружини), дітей. Автор стверджує, що жертвувати заради дитини всім життям, а потім чекати, коли вона виплатить борг, непотрібно. Щасливі батьки сприяють формуванню у дітей щасливих подружніх відносин у майбутньому [8]. Слушну точку зору ми зустрічаємо у Біблейському Новому завіті: «Люби ближнього твого, як самого себе» [9]. Дійсно, як людина може полюбити когось, якщо сама не може з любов'ю ставитися до себе.

Сенситивним періодом для позитивного ставлення особистості до любові є юнацький вік. Етап юності – це перехід від дитинства до дорослого життя [10].

Є. П. Ільїн звертає увагу на правильне розуміння любові та любовних відносин є необхідною умовою для психологічного формування людини. Молоді люди схильні повністю занурюватися в любов (закоханість), при цьому на першому місці стоїть потреба бути коханим, а не дарувати любов. Для юнаків та дівчат характерна жертвність і невпевнена позиція в романтичних стосунках [3, с. 31].

К. П. Гавриловська зазначає, що образ коханої людини у хлопців та дівчат є різним. Автор вказує, що дівчата вважають за головне в партнері наступні якості: здатність створити сім'ю, бути опорою, а фізичний аспект менш важливий. Дівчата

схильні до ідеалізації майбутнього партнера [11].

На думку Н.О. Цветкової і О.Ю. Макарової, уявлення про кохання у хлопців є більш конкретним та реалістичним, ніж у дівчат, але, водночас, більш прагматичним й менш позитивним [12].

Нами було проведено дослідження гендерних особливостей уявлень стосовно дефініції «любов» у студентів перших курсів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Участь в дослідженні брали 44 юнака та 44 дівчини.

За даними дослідження встановлено, що дівчата розуміють «любов» як вміння віддавати всю себе, довіряти, розуміти та піклуватися один про одного. Юнаки вважають, що любити – це означає назавжди бути вірним, хотіти бачити цю людину кожного дня. Сім відсотків опитаних юнаків вважають, що любити – це означає бути дурним.

Серед відповідей на питання «Сім'я – це...», юнаки застосовували такі визначення: любов; люди, які пов'язані близькими стосунками; головне в житті – діти; коли люди живуть разом. З точки зору дівчат – любов; взаєморозуміння; підтримка; найважливіше в житті. На думку більшості опитуваних, сім'я – це любов.

Юнаки вважають найголовнішим в сімейному житті взаєморозуміння, довіру, любов та повагу, а дівчата – взаєморозуміння, довіру, любов та підтримку. Для більшості юнаків та дівчат найбільш неприйнятною є зрада у сім'ї. Відповідно, 80% хлопців та 86 % дівчат вважають, що не пробачать її.

Юнаки та дівчата зауважили, що обидва партнера (чоловік та дружина) несуть особисту відповідальність за сім'ю та визначили різні за змістом характеристики для обрання майбутнього супутника життя. В результаті дослідження хлопці визначили 23, а дівчата – 40 особистісних характеристик щодо опису образу майбутньої жінки (чоловіка), що свідчить про більшу вимогливість до чоловіка з боку дівчат.

Більшість юнаків та дівчат вважають, що чоловік та дружина повинні любити один одного. Вони вважають, що любов є дуже важливим підґрунтям для побудови сім'ї.

Відповідно, любов є тим почуттям, яке потрібно людям для щастя, успіху, внутрішнього розвитку та впевненості у собі. Любов поєднує сумісні зусилля для побудови майбутнього сімейного щастя.

При виборі дружини для майбутніх чоловіків важливими характеристиками виступають вірність та розуміння. Більшість юнаків, уявляючи себе у ролі чоловіка, вважають себе ідеалом. Багато з них вважають, що ідеальної жінки не існує, це – фантастика. Важливими характеристиками для чоловіка юнаки визначають наступні: вірний; в змозі матеріально забезпечити; люблячий чоловік та батько; той, хто піклується про свою родину.

Юнаки та дівчата розуміють, що романтична любов у сімейному житті важлива. Але зазначають, що вона може бути тільки на початку стосунків.

Отже, любов – це почуття, яке формується та підтримується за рахунок внутрішньої взаємодії подружжя. На початку формування сімейних стосунків притаманні ідеалізація та відчуття закоханості, яке поступово зміцнюється і виникає потреба в забезпеченні цього рівня взаємодії.

В уявленні юнаків подружнє життя вважається далеким, невідомим, цікавим, складним, нудним. Дівчата уявляють його цікавим, складним, милим, приємним, звичайним. В цілому більшість юнаків та дівчат позитивно налаштовані та готові будувати сімейні стосунки. Проте деякі з опитаних сприймають його, як тягар. Вони бачать його складним, нудним, пеклом, мукою, тяжким, одноманітним.

О. Осипов у своїй книзі «Любов, шлюб і сім'я» застерігає: «Відбувається активне і нерідко цілеспрямоване руйнування цих основоположних цінностей людського життя. Любов, яка завжди розумілася як джерело глибокого щастя, за-

раз все відвертіше зводиться до грубої фізіології, шлюбу за контрактом, сім'я вважається застарілою і майже непотрібною традицією. Все це неминуче веде до знищення шлюбу і сім'ї. Але сім'я з взаємною відповідальністю і жертівністю її членів – моральне ядро суспільства, і зрозуміло, до яких тяжких наслідків призведе націю її руйнування» [13, с. 6].

Автор вказує, що підростаюче покоління зростає на пропаганді «вільного кохання» та сексуальної вседозволеності [13, с. 39]. Замість того, щоб вчити дітей справжній любові, їм прищеплюють псевдолюбов, яка побудована на егоїзмі або залежності. Саме таке «виховання», що робить людину рабом своїх швидкоплинних бажань, є однією з найголовніших причин пошуку все нових відчуттів і величезної кількості розлучень. Але за духовними законами дотримання зазначеного способу життя призводить до втрати здатності серця до любові [13, с. 26].

Любов це здатність зрозуміти унікальність і цінність людини. Ця думка В. Франкла підтверджує хибність думки про те, що любов засліплює. Навпаки, любов дає зір [14, с. 96]. Любов допомагає розкрити ціннісну перспективу в людині, яку любиш [14, с. 98].

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Формування сімейних стосунків відбувається не завжди за «планом». Спрацьовують стереотипи: чоловік втрачає свободу у шлюбі; сім'я для жінки

– це тільки побут; любов з часом зникає; інтимне життя за розкладом; веселе життя закінчується, воно заважає майбутнім сімейним взаєминам. Породжені негативні стереотипи у сім'ях майбутнього подружжя гальмують міжособистісні стосунки та викликають почуття тривоги та невпевненості. Все це закріплює деструктивні моделі сімейних стосунків власних батьків та руйнує міжособистісні відносини всередині подружжя.

Необхідна мобільність подружжя у стосунках змінюється руйнуванням позитивних уявлень про щасливе сімейне життя. На зміну любові може приходити ненависть до свого партнера.

Головна помилка у сімейних стосунках – це думка про те, що справжня любов є щасливим випадком, вона повинна виникнути сама собою та тривати й надалі. Зріла людина повинна вміти дарувати та отримувати любов. Почуття любові потрібно постійно формувати та зміцнювати. Великого значення в цьому сенсі набуває розуміння різниці між ідеалізацією, закоханістю, пристрастю, любовною залежністю, тиском суспільних стереотипів та справжньою любов'ю.

Відповідно, подальшими завданнями дослідження дефініції «любов» вважаємо розробку та апробацію спеціальних просвітницьких та тренінгових технологій, спрямованих на формування правильних уявлень у юнаків та дівчат стосовно любові та щасливого сімейного життя.

Список літератури

- 1) 1-е послание Апостола Павла к коринфянам глава 13:4-8. Библия.
- 2) Собрание сочинений: в 7 т. Святитель Игнатий Брянчанинов, епископ Кавказский и Черноморский. 2-е изд. Краматорск. 249 с.
- 3) Ильин, Е.П. (2013) Психология любви. СПб.: Питер, 431 с.
- 4) Кон, И.С. (1979) Психология юношеского возраста. Проблемы формиро-

вания личности: Учеб.пособие для студентов пед. ин-тов. М.: Просвещение, 121 с.

5) Головин, С. Ю. (1998) Словарь практического психолога. Минск: Харвест, 305 с.

6) Фромм, Э. (2017) Искусство любить. М.: «Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга», 41 с.

7) Чапман, Г. (2016) Пять языков любви. СПб.: Библия для всех, 249 с.

- 8) Некрасов, А.А. (2008) Пути материнской любви. М.: Центрполиграф, 109 с.
- 9) [Мф. 22: 39]. [Электронный режим] - Режим доступа: <https://azbyka.ru/biblia/?Mt.22:39>
- 10) Шаповаленко, И. В. (2005) Возрастная психология. М.: Гардарики, 262 с.
- 11) Гавриловська, К.П. (2016) Психосемантичні характеристики образу майбутнього шлюбного партнера у свідомості закоханих. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки: зб.наукових праць*. Випуск 2. Том 2, 32 с.
- 12) Цветкова, Н.А. (2014) Гендерные особенности представлений о любви в юношеском возрасте. Теория и практика общественного развития. М.: ООО Издательский дом «ХОРС», 320 с.
- 13) Осипов, А. (2016) Любовь, брак и семья. Издательство: Православного братства святого апостола Иоанна Богослова, 6, 26, 39 с.
- 14) Франкл, В. (1990) Человек в поисках смысла. М.: Прогресс, С. 96 – 98.
- References**
- 1) *1-e poslanie Apostola Pavla k korinfjanam* [1 Epistle of Paul to Corinthians] glava 13:4-8. Biblija. [in Russian].
- 2) *Sobranie sochinenij: v 7 t.* [Collected Works: in 7 tons] Svjatitel' Ignatij Brjanchaninov, episkop Kavkazskij i Chernomorskij. 2-e izd. Kramatorsk. 249 s. [in Russian].
- 3) Il'in, E.P. (2013) *Psihologija ljubvi*. [Psychology of love] SPb.: Piter, 431 s. [in Russian].
- 4) Kon, I.S. (1979) *Psihologija junosheskogo vozrasta*. [Psychology of adolescence] Problemy formirovanija lichnosti: Ucheb.posobie dlja studentov ped. in-tov. M.: Prosveshhenie, 121 s. [in Russian].
- 5) Golovin, S. Ju. (1998) *Slovar' prakticheskogo psihologa*. [Dictionary of practical psychologist] Minsk: Harvest, 305 s. [in Russian].
- 6) Fromm, Je. (2017) *Iskusstvo ljubvi*. [The art of love] M.: «Knizhnyj Klub «Klub Semejnogo Dosuga», 41 s. [in Russian].
- 7) Chapman, G. (2016) *Pjat' jazykov ljubvi*. [Five languages of love] SPb.: Biblija dlja vseh, 249 s. [in Russian].
- 8) Nekrasov, A.A. (2008) *Puty materinskoj ljubvi*. [The Bags of Motherly Love] M.: Centrpoligraf, 109 s. [in Russian].
- 9) Mf. 22: 39. [Elektronnij rezhim] - Rezhim dostupu: <https://azbyka.ru/biblia/?Mt.22:39>
- 10) Shapovalenko, I. V. (2005) *Vozrastnaja psihologija*. [Age psychology] M.: Gardariki, 262 s. [in Russian].
- 11) Gavrilovs'ka, K.P. (2016) *Psihosemantichni harakteristiki obrazu majbutn'ogo shljubnogo partnera u svidomosti zakohanih*. [Psycho-semantic characteristics of the image of the Maybutth shlyubnogo partner in our covenant] *Naukovij visnik Hersons'kogo derzhavnogo universitetu. Serija Psihologichni nauki: zb.naukovih prac'*. Vipusk 2. Tom 2, 32 s. [in Russian].
- 12) Cvetkova, N.A. (2014) *Gendernye osobennosti predstavlenij o ljubvi v junosheskom vozraste*. [Gender features of ideas about love in adolescence] *Teorija i praktika obshhestvennogo razvitija*. M.: ООО Izdatel'skij dom «HORS», 320 s. [in Russian].
- 13) Osipov, A. (2016) *Ljubov', brak i sem'ja*. [Love, marriage and family] *Izdatel'stvo: Pravoslavnogo bratstva svjatogo apostola Ioanna Bogoslova*, 6, 26, 39 s. [in Russian].
- 14) Frankl, V. (1990) *Chelovek v poiskah smysla*. [Man in Search of Meaning] M.: Progress, S. 96 – 98. [in Russian].

Стаття надійшла до редколегії: 21.11.2018